

МАКЕДОНСКО ГРБОСЛОВНО ДРУШТВО – 20 ГОДИНИ УМЕТНОСТ НА ПРЕТСТАВУВАЊЕТО

Димитриј Михајловски

Македонско грбословно друштво,
<https://orcid.org/0009-0005-2630-5253>

УДК 929.621(497.7)
<https://doi.org/10.47763/mher2422069m>

Нерецензирана статија

АПСТРАКТ

Краток преглед и категоризација на современите македонски блазони и нивна визуелна анализа преку разгледување на дваесетгодишната активност во Македонскиот хералдички регистар, кој го води Македонското грбословно друштво. Ќе бидат разгледани седумдесет и шест блазони, аплицираните бои и хералдички фигури, како и други специфики на грбовите од регистарот.

Клучни зборови: Македонска хералдика, анализа, регистар на грбови, категоризација, македонски современи блазони.

MACEDONIAN HERALDIC SOCIETY - 20 YEARS OF ART OF REPRESENTATION

Dimitrij Mihajlovski

Macedonian Heraldic Society,
<https://orcid.org/0009-0005-2630-5253>

UDC 929.621(497.7)
<https://doi.org/10.47763/mher2422069m>

Non peer-reviewed article

ABSTRACT

A brief overview and categorization of the modern Macedonian blazons and visual analysis by considering the 20 years of activity in the Macedonian heraldic Register led by the Macedonian Heraldic Society. We will cover seventy-six blazons, the applied tinctures and charges, as the other specifics of the Coat of Arms in the Register.

Keywords: Macedonian heraldry, Register of coats of arms, Macedonian modern blazons.

ВОВЕД

Хералдиката е многу повеќе од само видлив симбол за историјата на нашето семејство. Надминувајќи ја универзалната убавина на препознатливото речиси инстантно, таа веднаш почнува да го раскажува нашето лично минато споредувајќи нè со високите морални идеали, потсетувајќи нè на свесно избраните доблести кои сакаме да нè претставуваат, на семејните вредности и на обврските како армигери кон нашата заедница. Заветот за чесно носење одредени бои, даден кон самите себеси, е најсилниот двигател кон еден благороднички живот, а во исто време е и вечен потсетник за одговорноста што ја имаме кон нашето минато и службата кон нашата иднина. Со свесно научен морал, ние како грбоносци, стануваме пример за добар живот исполнет со вредности од библиски размери: светост преку вистинито правилно дејствување и храброст во бранење на беспомошните. Единствено одлуката за секојдневие исполнето со вакви добродетелства нè прави вистински грбоносци.

БЛАГОРОДНОСТА НА ИДЕНТИТЕТОТ

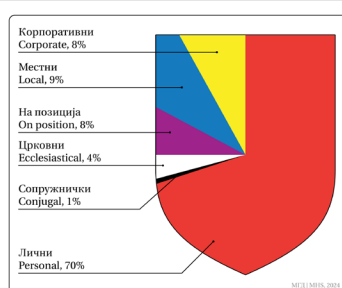
Восочниот печат на блазонирањето во Македонија се наоѓа во Македонското грбословно друштво. Веќе две децении ја облагородува домашната култура со регистрирање нови граѓански грбови, решавање нобиларни прашања и истражување на македонското хералдичко наследство. Одржувајќи ги правилата на наследни ознаки насликани на штит („Хералдика“) здружението ги почитува безвременските принципи на слобода за носење оружје (а преведено за модерната денешнина: слобода за носење збор, слобода за самоидентификација) и сопственост со наследство. „Единствено слободните субјекти имаат право на грб, а механизмот за давање и добивање грб е во надлежност на повисоките хералдички власти. ...Затоа грбот е правна институција и најважен знак за идентификација“ (Јоновски 2014, 60). Од сето тоа збогатување што (покрај хералдичките) ни го даваат и вексиолошките, фалеристичките и шивалристичките активности на МГД — мојата анализа ќе се задржи само на македонскиот регистар на грбови и визуелна категоризација на неговите блазони.

INTRODUCTION

Heraldry is much more than mere visual symbol of the history of our family. Surpassing the universal beauty of the recognizable, almost instantly, it immediately begins to narrate our personal past comparing us to high moral ideals; reminding us on the consciously chosen virtues that we want to represent us, our family values and the obligations of the armigers towards our community. The covenant to honorably bear certain colors, given to oneself, is the strongest driver towards a noble life and at the same time is an eternal reminder of the responsibility we have to our past and the service in our future. With morals consciously taught, we as armigers become an example of a good life with values of biblical proportions: the holiness through true right action and courage in defending the helpless. Only a decision to enjoy everyday life with charity makes us true armiger.

THE NOBLENESS OF IDENTITY

The wax seal of blazonization in Macedonia can be found in the Macedonian Heraldic Society (MHS). Already two decades ennobling the domestic culture by registering new burger coats of arms, solving noble issues and researching the Macedonian heraldic heritage. Upholding the rules of the inheritable insignia painted on a shield (“Хералдика“) the society respects the timeless principles of freedom to bear arms (and translated for today’s modern: freedom of speech, freedom of self-identification) and property by inheritance. “Only the free are entitled to have the right to a coat of arms, the mechanism for giving and receiving a coat of arms is within the competence of the heraldic authorities. ...That is why the coat of arms is a legal institution and the most important sign for identification” (Jonovski 2014, 60). Of all the enrichment (besides the heraldic) that vexillological, faleristic and chivalric activities of the MHS does provide — my analysis will be focused only on the Macedonian Register of coats of arms and a visual categorization of its blazons.

Сл./Fig. 1

ОБЕДИНЕТИ ПОД БАНЕРОТ

До почетокот на 2024 година, македонскиот хералдички регистар брои седумдесет и шест блазони, помеѓу кои првиот регистриран грб е на Македонското хералдичко здружение — заведен во 2004 година. Од нив, педесет и три се лични (Јоновски, 2012), еден е заеднички грб на сопружници, три се црковни, шест се грбови на позиција, седум се месни (Nacevski, 2019) и шест се корпоративни (сл. 1).

СТАБИЛНОСТА НА ШТИТОТ

Повеќето го искористиле готскиот штит како основа, речиси две третини (63 %, или 48 грбови), а втори по употреба се ренесансниот и шпанскиот штит, обата со по 7 грбови. Третозастапен е англискиот штит, 4 грбови; потоа францускиот, 3 грбови; понатаму полскиот со 2 грбови и на големиот крај имаме сеприсуство од барокниот, варјашкиот, кружниот и германскиот штит со по 1 грб, исто како и од единствениот долгнавест 12-вековен штит (со полукруг горе и остар агол долу).

Што се однесува на колоритот како основа за грб, повеќето штитови се со една боја, поточно 42; наспроти штитовите со еден метал, кои се 10. Преостанатите штитови се поделени на најразлични начини: 13 од нив се меѓусебно поделени со боја и метал; додека 11 се со боја и друга боја (сл. 2).

Од еднобојните штитови најзастапени се црвените, приближно една третина, или вкупно 18. Следуваат сините штитови 12 на број, црните се 8, сребрените 6, златните 5, пурпурните се 2 и со зелена боја е 1 (сл. 3).

Врз овие бои и метали во Регистарот се пројавува една богата колекција на хералдички фигури — и чесни и обични. Од ординарии и геометриски фигури најзастапено е стропило-то, еднаесет пати. Превезот се појавува четири пати. Појасот, челото и Андреевиот крст се присутни по три пати. Левиот превез се јавува два пати, а крстот еднаш и клин од основа исто така еднаш.

Обраб има на 8 грбови, од кои 2 се градо-брански а 1 е скосен. Од овие бордури, 4 се златни, 2 се црвени, 2 се наизменични (двете со комбинација на метал и боја) и 1 е сребрена.

UNITED UNDER THE BANNER

Until the beginning of 2024, the Macedonian Heraldic Register contains seventy-six blazons, among which the first registered coat of arms is that of the Macedonian Heraldry Society — is recorded in 2004. Of these, fifty-three are personal (Јоновски, 2012), one is a joint coat of arms of spouses, three are churches, six are coats of arms of a position, seven are civic (Nacevski, 2019) and six are corporate (Fig. 1).

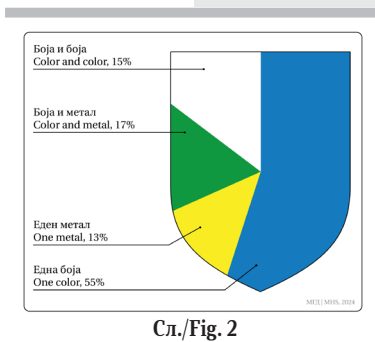
THE STABILITY OF THE SHIELD

Most used the gothic shield as a base, two-thirds (63% or 48 coats of arms) and second only to the use of the Renaissance and Spanish shield, both with 7 coats of arms. Third is the English shield, with 4 coats of arms; then the French, 3 arms; then the Polish with 2 coats of arms and at the other end there are the omnipresence of the Baroque, Heater, round and German shields with 1 coat of arms each, as well as the only oblong 12th century shield (with a semicircle above and a sharp corner below).

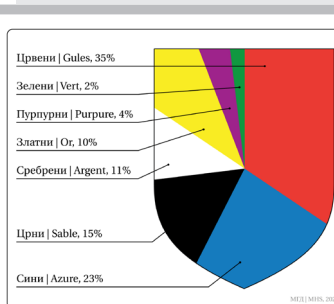
As for the color of the shield, most are of one color, 42 to be exact; as opposed to single-metal shields, which are 10. The remaining shields are divided in a variety of ways: 13 of them are mutually divided by color and metal; while 11 are of color and another color (Fig. 2).

From the monochrome shields, Gules is most frequent, nearly one third or 18 total. Followed by Azure shields 12 in total, Sable 8, Argent 6, Or 5, Purple 2 and Vert 1 (Fig. 3).

Over these colors and metals, the Register reveals a rich collection of heraldic figures—both ordinaries and common. Of the ordinary most frequent is the chevron, eleven times. The bend is found four times. The fess, chief and saltire are found three times each. The bent sinister is repeated twice and the cross once and one pile. Of these borders, four are Or, two are Gules, two are countercharged, and

Сл./Fig. 2

Сл./Fig. 3

Орамени елементи, пак, се вкупно шест. Тука имаме два превези и по едно од Андреев крст, стропило, основа и книга. Од нив, четири се орамени златно, а два сребрено.

СУПТИЛНОСТА НА ДЕКОРАЦИЈАТА

Пред да продолжиме кон обичните фигури, би сакал прво да ги забележиме репетициите од по три хералдички фигури „во“ и „на“ неколку ординарии. Поточно, на три превези имаме по три крстови, три листови и три цветови, а во еден превез имаме три сребреници; на две стропила има лилјани и цветови; на еден Андреев крст има пет тролисни крстови; на еден лев превез има волчји глави; на едно чело има прстени, а во три чела има ѕвезди, оризово класје и фалери; на еден појас има безанти; и во една основа има желади.

Од преостанатите репетиции, најчести се повторувањата 2-1. Имаме три ѕвезди, три пчели, на две места по три цветови, три коњски глави и три сонца кои се распоредени 2-1; имаме три празни триаголници поставени 1-2; шест ѕвезди поставени 3-3; и наизменично имаме поставеност само на една бордура, 4 цветови со 4 гроздови.

ХРАБРОСТА НА ОБИЧНОТО

Најпрепознатливите мотиви од Регистарот се обичните хералдички претстави. Или можеби, покоректно, тие се најзапааметливите. Македонските грбоносци се креативни во можноста слободно да ги изразат своите афинитети со ефективно комбинирање на хералдичката симболика, притоа јасно искажувајќи ги силните фамилијарни ставови. Секако, трите хералди на грбословното друштво (македонскиот главен хералд, еригонскиот хералд и вардарскиот хералд) се тука да ги водат армигерите вистинито низ процесот на правилно дефинирање на секој од блазоните, истите тие блазони да бидат верни и достоини на носителот, и на самиот крај коректно да бидат запишани во Регистарот, кој пак е целокупната слика за современата македонска хералдика и нејзината заедница, која расте и се менува со секоја измината година, притоа сведочејќи и евидентирајќи еден мал фрагмент од македонската историја.

one is Argent. There are six fimbriated charges. There are two bends and one saltire, chevron, base and a book. Of them, four are fimbriated Or and two Argent.

THE SUBTLETY OF DECORATION

Before proceeding to the ordinary charges, we should like first to notice the repetition of three heraldic figures each “on” and “wise” several ordinaries. Specifically, on three bends we have three crosses, three leaves and three flowers, and on one bend we have three coins Argent; on two chevrons we have fleur-de-lys and flowers; on saltire there are five crosses bottonee; on bend sinister there are wolf’s heads; on on a chief there are rings and in three there are stars, a rice ear and phaleras; on one fess there are bezants; and in a base there are acorns.

Of the rest of the repetitions, the 2-1 repetitions are the most common. We have three stars, three bees, three flowers in two places, three horse heads and three suns which are arranged 2-1; we have three empty triangles placed 1-2; six stars placed 3-3; and alternately we have an arrangement of only one border, 4 flowers with 4 grapes alternatively.

THE COURAGE OF THE ORDINARY

The most recognizable motifs from the Register are the common heraldic charges. Or perhaps, more correctly, they are the most memorable. Macedonian armigers are creative in being able to freely express their affinities by effectively combining heraldic symbolism, while clearly expressing strong family attitudes. Of course, the three heralds of the Macedonian Heraldic Society (Chief Herald, Vardar Herald and Erigonian Herald) are here to guide the armigers truthfully through the process of correctly defining each of the blazons, so that those same blazons are faithful and worthy of the bearer, and at the very end to be correctly recorded in the Register; which in turn is the overall picture of contemporary Macedonian heraldry and its community, which grows and changes with each passing year, while witnessing and recording a small fragment of Macedonian history.

ОДЕЊЕ ВО МИР

Вербата во Бога е доминантна. Христијанскиот крст се јавува повеќе од која било друга хералдичка фигура, и е во најмногу варијанти. Историски, („Cross“) средновековните хералди биле запознаени со околу дваесет типови на крстови како уметничка претстава на симболот на Христовото распетие. А, подоцна, во викторијанските хералдички книги, може да се видат многу повеќе од триста варијации — сигурно како последица на недоволната комбинаторика од крстот како чесна хералдичка фигура и штитот како заднина за сите крстоносци од походите во Светата Земја. Бидејќи крстот игра главна и незаменлива улога во развојот на хералдиката, како што се распространува христијанството низ светот така се распространуваат и најкреативните решенија за претстава на Чесниот крст.

Регистарот брои присутност на крст во 14 блазони, а вкупната бројка на блазонирани крстови е 33. Најчестиот симбол во хералдиката, во Македонија е застапен преку тролистен крст на три блазони, но се појавува 17 пати, потоа преку ерусалимски крст на два блазони, латински крст на два блазони, тефтонски крст на два блазони, тефтонски крст на вера на еден блазон и по еднаш преку клинест, расцепен (вилообразен), плоснат, лилјанест триделен, радовишки крст и крст од пастирски стапови.

МАКЕДОНСКИОТ ЛАВ

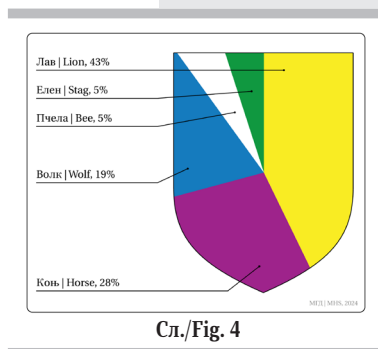
Најпознатата хералдичка сверка и симбол на витештвото не е резервирана само за кралските грбови. Храброста и силата што ја отсликува лавот ја имаат сите грбоносци. Поради ова и поради принципиелноста на оригиналност во хералдиката, а со тоа и дистинкција помеѓу сите штитоносци, за да се има лав во блазонот потребна е дефиниција на три специфични сегменти: позицијата на телото на лавот, поставеноста на главата на лавот и типот на опашката на лавот (Јоновски 2014, 88).

Во Македонија лавот е најприсутен, гледајќи како според најдените историски записи така и според тековното современо творештво. Царот на сите хералдички сверки го има задржано континуитетот до денес, јавувајќи се во Регистарот на грбови два пати во од, колку и во пресрет,

WALKING IN PEACE

Belief in God is dominant. The Christian cross occurs more than any other heraldic charge, and is in the most varieties. Historically, (“Cross”) medieval heralds were familiar with about twenty types of cross as an artistic representation of the symbol of Christ’s crucifixion; and later, in Victorian heraldic books, many more than three hundred variations can be seen—certainly due to insufficient combinatorics from the cross as an honorable heraldic figure and the shield as a background for all crusaders from the Holy Land campaigns. Since the cross plays a major and irreplaceable role in the development of heraldry, as Christianity spreads throughout the world, so do the most creative solutions for representing

the Holy Cross. The register counts the presence of a cross in 14 blazons and the total number of blazoned crosses is 33. The most common symbol in heraldry in Macedonia is represented by a cross bottonee on three blazons, but it appears 17 times, then by a Jerusalem cross on two blazons, a Latin cross on two blazons, Teutonic cross on two blazons, Teutonic cross of faith on one blazon and once cross potent, fourchee, quadreate, triparite flory, Radovish cross and cross of shepherd’s staves.

Сл./Fig. 4

THE MACEDONIAN LION

The most famous heraldic beast and symbol of chivalry is not only reserved for royal coats of arms. The courage and strength that the lion represents is shared by many armigers. Because of this and because of the principle of originality in heraldry and thus distinction between all shield bearers, to have a lion in the blazon requires the definition of three specific segments: the position of the lion’s body, the placement of the lion’s head and the type of the lion’s tail (Јоновски 2014, 88).

In Macedonia, the lion is the most present, seeing, both according to the historical records found and according to the current contemporary creation. The king of all heraldic beasts has retained continuity to the present day, appearing in the Register of Arms twice as passant, same as

два пати исправен и два пати разгневен, а на еден штит е претставен само со глава. Еден разгневен лав е крунисан и една откината лавовска глава е исто така крунисана. Забележувајќи ги пак главите — две се вперени, три се откинати, две се (заемно) свртени со тилот. Сите имаат единечна опашка.

Животните ги има на 21 штит. Најмногу се лавови — на девет грбови, потоа коњи на шест, волци се на четири, елен на еден и пчела исто така на еден. Вкупно имаме блазонирани 14 лавови, 10 коњи, 6 волци, 3 пчели и 1 елен (сл. 4).

ЦАРСКИОТ ОРЕЛ

Како што лавот е цар на земјата, така орелот е цар на небото. Оваа впечатлива граблива птица била распространета низ цела Европа и Азија, но денес е загрозен вид со заштитен статус. Поради самото восхитувачко присуство оваа птица била избрана за симбол на Австроунгарското Царство. Македонија е една од малкуте земји во кои оваа птица се приземјува и вгнездува. Денес, благодареејќи на програмите за заштита на ендемични видови, на и околу територијата на Македонија има 80-100 двојки на царски орли. А, во Регистарот на Македонското грбословно друштво има само три.

Птици наоѓаме на 7 места. На три од нив е блазониран орел, а на по едно има штрк, гулаб, египетски мршојадец и був. Штркот и гулабот се повторуваат два пати во своите соодветни блазони и во двата случаи тие се во позиција соочени (сл. 5).

ФАНТАСТИЧНИ СВЕРКИ

Митските суштества се исто така присутни во значителен број, на вкупно 10 грбови. Грифин, еден од припишаните симболи на Александар Македонски, го имаме кај четири грбоносци, но прикажан е пет пати. Хипокамп, препознатлив од грбот на МГД, кај три. Пегаз кај два и имаме змеј кај еден.

ХЕРАЛДИЧКО БОГАТСТВО

Од небесни тела имаме ѕвезда на 7 места, сонце на 6 и гром на 1.

Хуманоиди имаат четири носители на штит. Ангел има на два штита (еднаш херувим и ед-

combatant, twice rampant and twice saliant, and on one shield is represented with head only. An lion rampant is crowned and a severed lion's head is also crowned. Noticing the heads again — two are gardant, three are erised, two are (mutually) regardant. All have a single tail. There are animals on 21 shields. The lions are the most — on nine arms, then horses on six, wolves on four, a deer on one and a bee also on one. In total, we have 14 lions, 10 horses, 6 wolves, 3 bees and 1 deer emblazoned (Fig. 4).

THE IMPERIAL EAGLE

As the lion is the king of the earth, so the eagle is the king of the sky. This impressive bird of prey was spread throughout Europe and Asia, but today it is an endangered species with a protected status. Because of its admirable presence, this bird was chosen as a symbol of the Austro-Hungarian Empire. Macedonia is one of the few countries where this bird lands and nests. Today, thanks to the programs for the protection of endemic species, there are 80-100 pairs of imperial eagles in and around the territory of Macedonia. And in the Register of the Macedonian Heraldic Society there are only three.

We find birds in 7 arms. Three of them have an eagle, and one each has a stork, a dove, an Egyptian vulture and an owl. The stork and the dove are repeated twice in their respective blazons and in both cases they are in a facing gardant (Fig. 5).

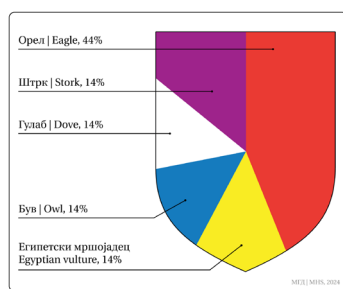
FANTASTIC BEASTS

Mythical creatures are also present in significant numbers, on a total of 10 coats of arms. A griffin, one of the attributed symbols of Alexander the Great, is found in four coats of arms, but it is shown five times. Hippocampus, recognizable by the arms of the MHS, in three. Pegasus at two and we have a dragon at one.

HERALDIC TREASURY

From celestial bodies we have a star in 7 arms, sun in 6 and thunder in 1.

Humanoids have four armigers. There is an angel on two shields (once a cherub and once in a

Сл./Fig. 5

наш во тетраморфон), рака на еден и дланка на еден.

Флорална тема наоѓаме во 29 грбови. Од растенија најчесто е гранчето, кое го има на 10 грбови. Цветот е на 5, листот е на 4, а дрвото на 3. На две места можеме да најдеме лилјан и лоза, а на едно — класје и детелина.

Оружје имаат 11 грбови. Македонскиот хералдички арсенал брои: четири грбови каде што се појавува меч, три грбови со претстави на замок, два со симбол штит и по еден со стрела, секира, фасција, пиштол, топ, нож (бодеж) и кула.

Градби има три. Една црква, еден аквадукт и една хералдичка фонтана.

Од предмети имаме 3 грбови со книга, 2 со знаме, 2 со клуч, 2 со перо и по 1 со палка и лаута; вкупно 11 грбови.

Поморски симболи имаат 2 грбови, еден брод и едно сидро.

Од сè преостанато ни останува разноликата богата индивидуалност на 10 грбови. Наоѓаме по еден грб со трискел, сребреник, срце, златник, Голема Мајка, бала, фалер, триаголник празен, чизла и монограмот хи-ро (сл. 6).

ЗАКЛУЧОК

Нашиот идентитет е насликан врз нашиот штит. Сите можат да видат кои сме, кое е нашето семејство и која е нашата историја. По кој пат сме пристигнале до овде, кон што се стремиме и, најважно, зошто го носиме токму тој штит. Зошто не поинаков? Што сакаме да заштитиме со него или од што сакаме тој да нè заштити нам? Дали е наш потсетник за некоја лична заложба во животот, аманет или можеби блазонот не е ништо повеќе од само наша рефлексивност врз штитот? Одговорите секогаш можеме да ги најдеме низ разговор со хералдиката.

tetramorphon), a hand on one and a palm on one.

We find a floral elements in 29 coats of arms. The most common plant is the branch, which is found on 10 arms. The flower is at 5, the leaf is at 4 and the tree is at 3. In two arms we can find a fleur-de-lys and a vine, and in one - an ear of corn and a clover.

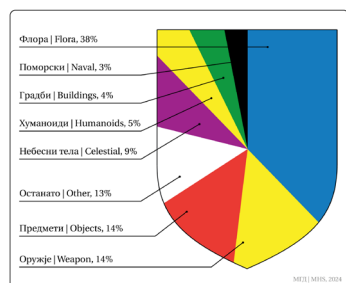
Weapon have 11 on coats of arms. The Macedonian heraldic arsenal includes: four coats of arms where a sword, three coats of arms with representations of a castle, two with a shield symbol and one each with an arrow, an axe, a fascia, a gun, a cannon, a dagger and a tower.

There are three buildings. One church, one aqueduct and one heraldic fountain.

Of objects we have 3 coats of arms with a book, 2 with a flag, 2 with a key, 2 with a pen and 1 each with a club and a lute; a total of 11 crests.

Maritime symbols have on 2 arms, one ship and one anchor.

From everything else, we are left with the diverse, rich individuality of 10 arms. We find a coat of arms each with a triskel, a silver coin, a heart, a gold coin, a Great Mother, a woolpack, a phallera, an empty triangle, a boot and the Chi-ro monogram (Fig. 6).

Сл./Fig. 6

CONCLUSION

Our identity is painted on our shield. Everyone can see who we are, who our family is, and what our history is. What path have we taken to get here, what are we striving for and, most importantly, why are we bearing that particular shield. Why not different? What do we want to protect with it or what do we want it to protect us from? Is it our reminder of some personal commitment in life, a bequest or maybe the blazon is nothing more than just our reflection on the shield? We can always find the answers through a conversation with heraldry.

БИБЛИОГРАФИЈА • BIBLIOGRAPHY

- Јоновски, Јован (2014) Симболите на Македонија, Скопје: Силсон
- Јоновски, Јован (2012) „Македонски хералдички терминологијски речник“, Македонски Хералд, бр. 6
- Nacevski, Ivan. 2019. “Македонскиот територијално хералдички систем - Macedonian Civic Heraldry System”. Македонски хералд - Macedonian Herald,

no. 11 (July), 33-39. <https://doi.org/10.47763/mher18110033n>.

„Хералдика“, <https://heraldika.org.mk/heraldry/> посетено на 20.7.2024

„Cross“, <http://misholme.com/dictionary/cross/> посетено на 20.7.2024